

Анастасія ХОМЕТА

здобувачка освітньо-професійної програми
«Публічне управління та адміністрування», ЗУНУ
(науковий керівник: к. е. н., доцент, доцент кафедри
менеджменту, публічного управління та персоналу ЗУНУ
Лідія КРУП'ЯК)

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ

Функціонування органів державної виконавчої служби є ключовою складовою системи забезпечення реального виконання судових рішень та актів інших органів, наділених відповідною юрисдикцією. Ефективність роботи цих органів безпосередньо впливає на стан правопорядку, рівень довіри громадян до судової системи та здатність держави забезпечувати невідворотність юридичної відповідальності. У сучасних умовах реформування правової системи України особливого значення набуває дослідження специфіки організації та діяльності органів державної виконавчої служби як інструменту забезпечення верховенства права.

У структурному вимірі органи державної виконавчої служби виступають складовою системи Міністерства юстиції України та функціонують у межах чітко визначеної адміністративно-правової моделі. Їх діяльність регламентується спеціальним законодавством, серед якого основоположне значення мають Закон України «Про виконавче провадження» та Закон України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень». Нормативна база визначає засади організації служби, її підпорядкованість, компетенції, процедури та механізми контролю.

Організаційна побудова органів державної виконавчої служби ґрунтується на принципах ієрархічності, функціональної диференціації та чіткої регламентації повноважень. Така структура

забезпечує узгодженість державної політики у сфері примусового виконання рішень, одночасно дозволяючи адаптувати практичну діяльність до особливостей конкретних регіонів та потреб територіальних громад. Система органів державної виконавчої служби поєднує централізоване управління стратегічного характеру з децентралізованою діяльністю органів, які безпосередньо здійснюють виконавчі дії. У межах адміністративної вертикалі функціонують три основні рівні – центральний, регіональний та місцевий, кожен із яких виконує визначені законом завдання та має власні організаційні повноваження.

Організаційна побудова органів державної виконавчої служби ґрунтується на принципах ієрархічності, функціональної диференціації та чіткої регламентації повноважень. Така структура забезпечує узгодженість державної політики у сфері примусового виконання рішень, одночасно дозволяючи адаптувати практичну діяльність до особливостей конкретних регіонів та потреб територіальних громад. Система органів державної виконавчої служби поєднує централізоване управління стратегічного характеру з децентралізованою діяльністю органів, які безпосередньо здійснюють виконавчі дії. У межах адміністративної вертикалі функціонують три основні рівні – центральний, регіональний та місцевий, кожен із яких виконує визначені законом завдання та має власні організаційні повноваження.

Основними завданнями Міністерства юстиції України є: формування нормативно-правової бази у сфері виконавчого провадження; методичне забезпечення та інструктивна робота з територіальними органами; контроль за законністю та ефективністю виконання рішень; кадрова політика, професійна підготовка та атестація державних виконавців; узагальнення практики та розробка пропозицій щодо її вдосконалення.

Регіональний рівень органів державної виконавчої служби формують Головні управління юстиції в областях та місті Києві, що

виконують роль проміжної ланки між центральним апаратом та місцевими відділами. Їх діяльність передбачає: організацію роботи місцевих органів державної виконавчої служби; контроль за дотриманням законності та строків виконання рішень; надання методичної допомоги та консультацій; забезпечення взаємодії з іншими державними та місцевими органами. Водночас, на місцевому рівні функціонують відділи державної виконавчої служби у районах, містах та районах у містах, які є основною ланкою безпосереднього виконання рішень. Такі відділи здійснюють: відкриття виконавчих проваджень; проведення виконавчих дій (опис майна, арешт, стягнення коштів, виселення, передача майна тощо); взаємодію з органами місцевого самоврядування, поліцією, банками та іншими установами; захист прав учасників виконавчого провадження.

Однією з базових особливостей функціонування органів державної виконавчої служби є подвійна природа її діяльності, що поєднує адміністративно-правові та процесуальні механізми впливу. З одного боку, державний виконавець здійснює владні повноваження щодо примусового виконання рішень, а з іншого - він пов'язаний суворими межами виконавчого провадження, визначеними Законом України «Про виконавче провадження» та іншими нормативно-правовими актами. Такий дуалізм вимагає високого рівня правової культури, професійної підготовки та відповідальності працівників служби.

Особливостями діяльності органів державної виконавчої служби є процесуальна регламентованість кожної дії державного виконавця. Кожен етап провадження - від відкриття до завершення - чітко врегульований законодавством, що забезпечує передбачуваність процедур, а також можливість контролю й оскарження рішень виконавця. У цьому контексті важливим є принцип пропорційності, який вимагає забезпечення балансу між правами стягувача та боржника.

Функціонування органів державної виконавчої служби характеризується також високим ступенем соціальної відповідальності, оскільки їх діяльність часто пов'язана з втручанням у сферу приватної власності та прав людини. Державний виконавець повинен дотримуватися принципів етичності, неупередженості, об'єктивності та уникати будь-яких форм конфлікту інтересів. Це зумовлює потребу у постійному професійному навчанні, підвищенні кваліфікації та наближенні професійних стандартів до європейських практик.

Важливим аспектом функціонування органів державної виконавчої служби є взаємодія з іншими суб'єктами виконавчого провадження, зокрема судами, органами місцевого самоврядування, Національною поліцією, банківськими установами, державними реєстрами майна. Налагоджений міжвідомчий обмін інформацією дозволяє підвищити ефективність пошуку майна боржників, забезпечити оперативність виконання рішень та мінімізувати ризики зловживань.

Сучасний етап розвитку органів державної виконавчої служби характеризується активним впровадженням цифрових технологій, зокрема автоматизованих систем обліку виконавчих проваджень, доступу до державних реєстрів, електронних торгів арештованим майном, а також онлайн-комунікації з учасниками провадження. Це сприяє підвищенню прозорості, відкритості та підзвітності органів державної виконавчої служби перед суспільством.

Зазначимо, що особливістю функціонування служби є необхідність забезпечення однакового застосування законодавства у складних та нестандартних ситуаціях, що потребує методичної підтримки, розвитку внутрішніх стандартів та підвищення рівня правової визначеності. Водночас, значне навантаження на державних виконавців та кадровий дефіцит залишаються факторами, які ускладнюють реалізацію покладених на службу завдань.

Отже, органи державної виконавчої служби функціонують у складному нормативно-організаційному середовищі, яке потребує постійного вдосконалення. Визначення особливостей їх діяльності дає змогу окреслити основні напрями подальшого реформування: оптимізацію процесів, зміцнення кадрового потенціалу, цифровізацію, розширення міжвідомчої взаємодії, формування чітких етичних стандартів та запровадження сучасних управлінських підходів відповідно до європейських вимог.

Список використаних джерел:

1. Макушев П. В. Діяльність Державної виконавчої служби в Україні: проблеми удосконалення адміністративно-правового регулювання // Право і суспільство. 2020. № 6. С. 159-166
2. Локтіонова В. В., Запорожець Є. В. Державний виконавець як суб'єкт публічного адміністрування // Публічне право. 2022. № 2. С. 51-58